

İŞLETME TÜRLERİ

1

- Ekonomik Yapı Sınıflandırmaları
- Faaliyet Konularına Göre Sınıflandırma
- Sermaye Mülkiyetleri Açısından Sınıflandırma
- Hukuki Şekilleri Bakımından Sınıflandırma

Ekonomik Yapı Sınıflandırmaları

1) Mal üreten işletmeler

- Tarım, inşaat, sanayi sektörlerinde faaliyet gösterirler.
- Fiziksel mal üretirler.

2) Satıcı İşletmeler

- Genellikle ticaret sektöründe faaliyet gösterirler.
- Üretici işletmelerin ürettikleri malları fayda yaratmak amacıyla tüketicilere sunarlar.

Ekonomik Yapı Sınıflandırmaları

3

3) Hizmet İşletmeleri

- Günümüzde özellikle gelişmiş ekonomilerde geleneksel olarak fiziksel mal esasına dayanılarak geliştirilmiş olan pazarlamanın yetersiz kalması,
- Hizmetlerin pazarlanmasında ortaya çıkan bazı problemler “ **hizmet pazarlaması**” olarak adlandırılan pazarlamanın özel şeklinin gelişmesine yol açmıştır.

Hizmet sektörünün özellikle gelişmiş ülkelerde 2.Dünya Savaşı'ndan sonra hızla büyümesinin çeşitli nedenleri vardır :

- Bilgisayar ve telekomünikasyondaki hızlı gelişmelerin yol açtığı bilgi çağına geçiş;
- Tarım ekonomisinden sanayi ekonomisine geçiş,
- Nüfusun yaşlanması ve ortalama ömrün uzaması,
- İnsanların iş dışındaki zamanlarının artması,
- Kişi başına düşen gelirin artması,
- Kadınların iş hayatına katılımının artması,
- Sosyo-kültürel değerlerin değişmesi ve mal üretim teknolojisindeki gelişmeler.

Hizmetlerin Özellikleri:

5

- Hizmetler soyut (elle tutulmayan, gözle görülmeyen) mallardır.
- Eğer tamamen soyut iseler, üreticiden kullanıcıya direkt olarak mübadele edilirler.
- Taşınamazlar, depo edilemezler, ve hemen hemen derhal bozulabilir niteliktedirler.
- Tüketicilerin mülkiyetle ilişkisi olmaksızın satın aldıkları faydalardır.
- Pek çok hizmet mallarla birlikte pazarlanır.

Hizmetlerin Karakteristik Özellikleri

1.Soyutluluk Hizmetler görülemez dokunulamaz,tadılamazlar	2.Ayrılmazlık Hizmetler Hizmeti verenden ayrılmaz
3.Değişkenlik Hizmetin Kalitesi, onu kimin nerede,ne zaman,nasıl verdiği ne bağlı olarak değişir	4.Dayanıksızlık Hizmetler depo edilemezler

Faaliyet Konularına Göre Sınıflandırma

7

1. Tarım sektöründe faaliyet gösteren
2. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren
3. Hizmet sektöründe faaliyet gösteren
4. Ticaret sektöründe faaliyet gösteren
5. Madencilik sektöründe faaliyet gösteren
6. İnşaat sektöründe faaliyet gösteren
7. Eğitim ve sağlık sektöründe faaliyet gösteren
8. Finans sektöründe faaliyet gösteren
9. Ulaştırma ve haberleşme sektöründe faaliyet gösteren

Faaliyet Konularına Göre Sınıflandırma

- Ülkemizde TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) GSMH (Gayri Safi Milli Hasıla) yani Milli Gelir hesaplarında bu sınıflandırmayı kullanmaktadır.

Ticaret Sektörü

9

Ticari İşletme: Ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer müesseseler, ticari işletme sayılır.

Tacir: Tacir sıfatını kazanabilmek için bir ticari işletmenin var olması, bu işletmenin işletilmesi, yine bu işletmenin kısmen de olsa kendi adına işletmesi gerekmektedir.

Esnaf: İster gezici olsunlar, ister bir dükkanda veya bir sokağın muayyen yerlerinde sabit bulunsunlar, iktisadi faaliyeti nakdi sermayesinden ziyade bedeni çalışmasına dayanan ve kazancı ancak geçimini sağlamaya yetecek derecede az olan sanat ve ticaret sahipleri tacir değildirler, esnaf sayılmaktadırlar.

Türk Finans Sektöründe Faaliyet Gösteren Kurumlar

Bankalar

Banka dışı finansal kurumlar

- Özel Finans Kurumları
- Sigorta Şirketleri
- Leasing Şirketleri
- Faktoring Şirketleri
- Tüketici Finansman Şirketleri
- Sermaye Piyasasında İşlem Yapan Aracı Kurumlar

Sermaye Mülkiyeti Bakımından Sınıflandırılma

1. Özel İşletmeler
2. Kamu İşletmeleri
3. Karma İşletmeler
4. Yabancı Sermayeli İşletmeler

Özel İşletmeler

- Üretim araçlarının mülkiyeti, özel teşebbüse ait olan işletmelerdir.
- İşletmenin mülkiyeti gerçek veya tüzel kişilere ait olabilir.
- Bu işletmeler, her iktisadi alanda istedikleri yatırımı yapabilirler.
- Tek kişi işletmesi, şirket veya kooperatif şeklindeki kuruluşlardır.

Kamu İşletmeleri

- Sermayesinin tamamı ya yarısından fazlası devlete veya devlete bağlı kamu tüzel kişilerine ait işletmelerdir.
- Kamu işletmeleri bu ayrımın yanı sıra değişik gruplandırmalar altında da incelenmektedir. Bunlar ;
  - Sosyal güvenlik kuruluşları
  - Döner sermayeli işletmeler (Başbakanlık basımevi, devlet üretme çiftlikleri)
  - Özel bütçeli devlet işletmeleri (Spor Loto, MTA)
  - Yerel yönetim işletmeleri (Ekmek fabrikaları, Su ve Havagazı işletmeleri)

Karma İşletmeler

- Gerçek veya tüzel olsun, özel kişiler ile kamu tüzel kişilerinin birlikte kurdukları işletmelerdir.
- Kamunun pay çokluğu vardır. Ör: Trakya Teknopark

Yabancı Sermayeli İşletmeler

- Mülkiyetin yabancı girişimcilerde olduğu işletmelerdir.
- Yabancı sermaye sahiplerinin ülkedeki özel veya kamu kuruluşlarıyla işbirliği yapmaları ile kurulabildiği gibi, yabancı girişimciler tek başlarına da bu tür işletmeleri kurabilirler.

Hukuki Şekilleri Bakımından İşletme Sınıflandırması

A. GERÇEK KİŞİ TACİRLER (Tek Şahıs işletmeleri)

B. TİCARET ŞİRKETLERİ (ŞAHIS ŞİRKETLERİ)

1. ADİ ŞİRKET
2. KOLLEKTİF ŞİRKET
3. KOMANDİT ŞİRKET

C. SERMAYE ŞİRKETLERİ

- A. ANONİM ŞİRKET
- B. LİMİTED ŞİRKET

D. KOOPERATİFLER

A. GERÇEK KİŞİ TACİRLER (Tek Şahıs işletmeleri)

İşletmenin faaliyetlerini yürüten ve sahibi olan tek kişi Tacir dir. İşletme sahibi ile işletme hukuki yönden ayrı tutulamaz (Kar, Zarar vb. her türlü risk)

Tek Şahıs İşletmeleri Avantajları

- Kurulması kolaydır
- Yetkiler işletme sahibi olan kişide toplanmıştır
- Faaliyetlerde gizlilik vardır
- Kar bir tek elde toplanır
- İşletme örgütü esnek bir yapıya sahiptir

Tek Şahıs İşletmeleri Dezavantajları

- Büyümeleri sınırlıdır
- Gelişmiş bir örgüt ve yardımcılarının yoksunluğu
- İşletmenin devamı belirsizdir
- İşletmenin tüm borçlarına karşı sorumluluk söz konusudur

B. TİCARET ŞİRKETLERİ (ŞAHİS ŞİRKETLERİ)

Tanım : İki veya daha çok kişinin bir araya gelerek, emek veya mallarını, ortak bir amaca erişmek üzere bir sözleşme ile birleştirmeleri ile oluşan yapıya denir.

1. ADİ ŞİRKET
2. KOLLEKTİF ŞİRKET
3. KOMANDİT ŞİRKET

Şahıs Şirketleri

1. Adi Şirket

Adi şirketin dayanağı iki veya daha fazla kimsenin müşterek bir amaca ulaşmak için emeklerini ve mallarını birleştirmeyi kabul ettikleri bir sözleşmedir (BK. Madde 520)

Adi şirketler, bir ticari girişimi işletmek üzere, kanuna ve ahlâka aykırı olmamak ve “İktisadi Amaç” **“Kâr Elde Etmek”** üzere her türlü konuda kurulabilir.

Borçlar Kanunu’na tabi olan adi şirketlerin tüzel kişilikleri bulunmamaktadır. Bu nedenle kendilerine ait mal varlıkları olamayacağı gibi hukuki eylem ve işlemlerde de bulunamazlar. Her türlü işlemleri ortakları tarafından yerine getirilir.

Şahıs Şirketleri

2. Kollektif Şirket :

İki ya da daha çok birbirine güveni olan gerçek kişiler tarafından kurulur. Alacaklara ve borçlara karşı ortaklar sınırsız sorumludur. İşletme, tüzel kişiliğe sahiptir. Asgari bir sermaye koyma zorunluluğu yoktur.

Şahıs Şirketleri

3. Komandit Şirket :

İki veya daha çok gerçek veya tüzel kişiler tarafından aralarında sözleşme ile kurulur. Alacaklara ve borçlara karşı en az bir ortağın sorumluluğu sınırlanmamış (komandite), yine en az bir ortağın da sınırlanmış (komanditer) olmalıdır. Şirket tüzel kişiliğe sahip olmalı ve “komandit” ünvanı belirtilmelidir.

Sermaye Şirketleri

1. Anonim Şirketler :

- Anonim şirket, en az 50.000 TL sermayeli ,sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. 1 gerçek veya tüzel kişi ortak olması yeterlidir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.
- Özel kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça anonim şirketler en az 50.000.-TL. sermaye ve asgari 1 ortak ile kurulmalıdır. (Kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş halka açık olmayan anonim şirketlerin başlangıç sermayesi ise 100.000.-TL. den az olmaması gerekmektedir.) Türkçe olarak tespit edilmesi gereken unvanlarda anonim şirket ibaresinin bulunması ve faaliyet konusunun gösterilmesi zorunludur.

Sermaye Şirketleri

25

2. Limited Şirketler :

- Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur.
- Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir. Ortakların sayısı elliyi aşamaz.
- Limited şirketler asgari 10.000.-TL. sermaye ve asgari1 ortakla kurulmalıdır. Türkçe olarak tespit edilmesi gereken unvanlarında limited şirket ibaresinin bulunması ve faaliyet konusunun gösterilmesi zorunludur.
- Ortakların koyacakları sermayenin en az 25.-TL. veya bunun katları olması lazımdır.

C. Kooperatifler

- En az 7 ortak tarafından imzalanacak ana sözleşme ile kurulur
- Kooperatiflere gerçek kişilerin dışında tüzel kişilerde ortak olabilir. * Özel idareler, belediyeler, köyler gibi kamu tüzel kişileri ile cemiyetler ve dernekler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kooperatifler, amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflerin kuruluşlarına yardımcı olur, önderlik eder ve ortak olabilirler.
- Kooperatif Organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler

Kooperatifler

- Kooperatif yönetim kurulu en az üç üyeden kurulur. Bunların ve yedeklerinin kooperatif ortağı olmaları şarttır.
- Kooperatif yönetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır.
  - 1- Türk vatandaşı olmak
  - 2- Aynı türde başka bir kooperatifin yönetim kurulu üyesi olmamak.
  - 3- Türk ceza kanununun zimmet, rüşvet, görevi suistimal, sahtekarlık, hırsızlık, dolandırıcılık, emniyeti suistimal ve devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlara ilişkin hükümlerine veya bu kanuna göre mahkum olmamak.

Kooperatifler

28

- Yönetim Kurulu üyeleri en çok 4 yıl için seçilebilirler. Ana sözleşmede aksine hüküm yoksa tekrar seçilmeleri uygundur.
- Kooperatif Denetçileri, genel kurul, denetleme organı olarak en az bir yıl için bir veya daha çok denetçi seçer. Genel kurul yedek denetçiler de seçebilir. Denetçilerin ve yedeklerinin kooperatif ortaklarından olması şart değildir.
- Kooperatif Deneticilerinde aşağıdaki şartlar aranır.
  1. Türk vatandaşı olmak
  2. Türk ceza kanununun zimmet, rüşvet, görevi suistimal, sahtekarlık, hırsızlık, dolandırıcılık, emniyeti suistimal ve devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlara ilişkin hükümlerine veya bu kanuna göre mahkum olmamak.

30.06.2011 Tarihi İtibariyle Türkiye Geneli Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı Verilerine Göre İşletme Tür Ve Sayıları

•Anonim Şirket	97.598
•Limited Şirket	726.973
•Kollektif Şirket	16.080
•Komandit Şirket	2.352
•Kooperatif	56.372
•Şahıs İşletmeleri	532.580
Toplam	1.431.955

